

Okul Psikolojik Danışmanlarının Okulda Saldırganlık ve Şiddete Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi

The Evaluation of School Counselors' Opinions About School Violence and Aggression

Aslı UZBAŞ*

Özet

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanların okulda şiddet ve saldırganlık konusundaki görüşlerini değerlendirmektir. Araştırmaya 40 psikolojik danışman katılmıştır. Araştırmaya ait veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Sonuçlar, ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların davranışsal problemleri, ortaöğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların, akademik problemleri, okullarında en önemli problemler olarak algıladıklarını göstermiştir. Psikolojik danışmanların okulda şiddeti önlemek amacıyla en sık olarak sergiledikleri hizmetler sırasıyla, aile eğitimi ve bireysel psikolojik danışmadır. Psikolojik danışmanların % 40'ı kendilerini, okulda şiddet sorununu önlemede mesleki olarak yetersiz algılamakta, % 70'i ise bu konuda hizmet-içi bir eğitime gereksinim duymaktadır. Son olarak, psikolojik danışmanların hizmet içi eğitim çalışmalarından en önemli beklentileri çözüme yönelik, uygulanabilir eğitimlerin verilmesidir.

Anahtar kelimeler: Okulda şiddet, saldırganlık, okul psikolojik danışmanları

Abstract

The purpose of this study was to evaluate the high school counselors' opinions about school violence and aggression. The sample consisted of 40 school counselors. Data were collected through semi-structured interview technique. The results showed that the most frequent interventions school counselors perceived about school violence were respectively interviewing with parents and individual psychological counseling. While 40 % of school counselors claimed that they perceived themselves incompetent to prevent school violence, 70 % of them stated that they needed to get in-service training. Finally school counselors reported that the training must be solution-focused and applicable. Based on research findings recommendations were discussed.

Key Words: School violence, aggressiveness, school counselors

* Dr. Aslı Uzbaş, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik ABD., asliuzbas@gmail.com.

Giriş

Araştırmalar, son yıllarda, çocuk ve ergenler arasında saldırgan davranışların arttığını (Webster-Stratton, 1999), okullarda şiddetin dikkat çekici bir problem olduğunu ve okul çağındaki birçok çocuk ve ergenin saldırganlık ve şiddetten dolayı mağdur olduğunu göstermektedir. (Flannery ve ark., 2003). Henüz okul öncesi dönemde birçok çocuk, karşı gelme bozukluğu ve erken başlangıçlı davranım bozukluğu tanısı almakta ve bu çocuklar, saldırgan ve yıkıcı davranışlar sergilemektedir. Saldırgan davranış, çocuk ve ergenlerin psikiyatri servislerine yönlendirilmelerinin de en yaygın nedeni olmaktadır (Griffin ve Gross, 2004).

“Okulda şiddet” kavramı; gelişme ve öğrenmeyi engelleyen, okul atmosferine zarar veren suça yönelik eylemlere ve saldırganlığa işaret etmektedir (Furlong ve Morrison, 2000). Şiddete maruz kalmanın, çocuk ve ergenlerin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkileri vardır. Çocukluk dönemi saldırganlığı, uzun dönemde ciddi sosyal sonuçlarla bağlantılı bir halk sağlığı problemi (Postema, 2006). Çocuklarda saldırgan davranışlar, yıllar boyunca devam etmek eğiliminde olup, olumsuz davranışsal, sosyal ve akademik sonuçlara yönelik riskleri arttırmaktadır. Gelinas (2003), şiddete maruz kalmanın, çocuk ve ergenleri, anksiyete ve depresyon, fobiler, temas bozukluğu ve özellikle travma sonrası stres bozukluğu için anlamlı olarak risk altına soktuğunu bildirmektedir.

Okul çağındaki çocuk ve ergenler arasında, şiddete yönelik davranışlar yanında, alay etme ve gözdağı verme gibi zorbalık olarak tanımlanan saldırgan davranışlar da dikkat çekmektedir. Araştırmalar, akranlarınca zorbalığa maruz kalma ile anksiyete ve depresyon, sosyal uyumsuzluk, yalnızlık ve yakın akran ilişkilerinden yoksun kalma arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu göstermektedir (Griffin ve Gross, 2004). Bu sorunlar, mağdur olan çocukları, psikolojik ve sosyal gelişimleri açısından risk altına sokabilmekte ve öğrencilerin kendilerini güvende hissetmedikleri ve öğrenmeye odaklanamadıkları bir okul ve sınıf atmosferi yaratmaktadır. Bu bakımdan okulda şiddet sorunu, okulların eğitimsel misyonuyla ilişkilidir (Postema, 2006).

Okul çağındaki çocuk ve ergenlerde görülen saldırganlık ve şiddet sorunu, okullarda görev yapan yönetici, öğretmen ve psikolojik danışmanları, çocuk ve ergen ruh sağlığı alanında çalışan uzmanları ve kanun koyucuları söz konusu problemleri önlemeye yönelik çabalar sergilemeye yöneltmiştir. Okulların, küçük çocuklar için güvenli bir ortam olarak düzenlenmesi gereksinimi doğmuştur. Erken dönemdeki saldırgan davranışların sonraki yıllardaki saldırgan davranış ve eş istismarı gibi antisosyal davranışla, aynı zamanda düşük akademik başarı ve okulu bırakma gibi akademik sorunlarla bağlantılı olduğuna dair araştırma bulgularının elde edilmesi erken önleme çabalarına olan gereksinimi arttırmıştır (Leff ve ark., 2001).

Okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, yakın zamana kadar şiddet sorunuyla ilgilenmek konusunda aktif bir rol üstlenmekten kaçındıkları görülmektedir. Bunun önemli nedenlerinden birisi,

şiddetin toplumsal bir sorun olarak değerlendirilmesi ve çözümüne yönelik girişimlerin hukuk sistemi ve emniyet teşkilatı gibi eğitim alanı dışındaki toplumsal kurumlardan beklenmesidir. Şiddet çok boyutlu bir yapı olmakla beraber, şiddete yönelik önleme ve müdahale çabalarında eğitimcilerin pasif bir rol sergilemesi uygun görünmemektedir. Yapılan çalışmalar, emniyet görevlilerine ve kanun koyuculara bel bağlamanın, üst arama, gizli ajanlar ya da sadece disiplin cezaları gibi yöntemlere başvurmanın şiddeti önlemede etkili olmadığını göstermiştir (Eisenbraun, 2007).

Okulda şiddetinin önlenmesi ve azaltılmasında multidisipliner bir yaklaşım sergilenmesi gerekmektedir (Begun ve Huml, 1999). Bu bakımdan, kanun koyucular, hukukçular, emniyet görevlileri, ruh sağlığı uzmanları ile okul yöneticileri, öğretmenler ve okul psikolojik danışmanları gibi okul ortamında çalışan eğitimcilerin ortak çabaları, önleme ve müdahale girişimlerinin etkililiğinde vazgeçilmezdir. Okulların, bu konudaki potansiyel rollerinin farkında olmaları gerekmektedir; çünkü okullar, şiddeti önlemeye yönelik çalışmaların sergilenmesi için ideal ortamlardır. Okullar öğrencilerin zamanlarının önemli bir kısmını geçirdiği ortamlar olup, aynı zamanda, diğer ruh sağlığı hizmetlerine ulaşma fırsatı bulamayan öğrenciler için yegâne ruh sağlığı hizmeti sağlayan kurumlardır. Okul psikolojik danışmanları ise bu durumdaki öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen yegâne ruh sağlığı personeli olarak hizmet sunmaktadır (Aviles, Anderson ve Davila, 2006).

Okulda saldırganlık ve şiddet sorununu konu alan çalışmaların önemli bir kısmının nicel araştırmalar olduğu görülmektedir. Konuya ilişkin nitel çalışmaların sayısı ise oldukça sınırlıdır (Peters, 2004; Gambliel, Hoover, Daughtry ve Imbra, 2003). Peters (2004), okul psikologlarının okulda şiddet konusundaki bilgi düzeyleri ve rollerine ilişkin olarak yaptığı çalışmada, okul psikologlarının okulda şiddet konusunda kendi rollerini ağırlıklı olarak değerlendirme ve konsültasyon hizmetlerini sunanlar olarak tanımladıkları, okulda şiddete yönelik başlıca rolü okul müdürlerinin üstlendikleri sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında, okul psikolojik danışmanlarının önemli bir kısmının okulda şiddet sorunuyla ilgilenmek konusunda kendilerini kısmen yeterli hissettikleri bulunmuştur. Kendilerini oldukça yeterli ya da tamamen yetersiz hissedilen psikolojik danışmanların sayısı oldukça azdır.

Okulda şiddet konusu, ülkemizde nispeten yeni bir çalışma alanıdır. Avcı (2006), Türkiye’de bu konudaki araştırmaların başlangıç aşamasında olduğunu, bu araştırmaların problemi tanımlama ve çözümlenmelere ışık tutmaktan uzak olduğunu belirtmektedir. Yapılan çalışmalar daha çok zorbalık davranışını ele alırken (Kapıcı, 2004; Çınkır ve Karaman-Kepenekçi, 2003; Pişkin, 2002), şiddet davranışını ele alan araştırmaların oldukça yetersiz olduğu söylenebilir (Aksu, 2002). Son yıllarda alana yönelik ilgide dikkate değer bir artış olmuştur. Okulda şiddetin önlenmesi ve azaltılmasına yönelik araştırmalar (Işık, 2004) yapılmaya ve müdahale programları hazırlanmaya başlanmıştır (MEB, 2006). Konu ile ilgili olarak yapılan yakın zamandaki bir nitel araştırma, okul psikolojik danışmanlarının “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı”na ilişkin görüşlerini değerlendirmiştir (Mete-Otlu, 2008). Sonuçlar, okul psikolojik danışmanlarının yaklaşık olarak % 32’sinin eylem planının uygulama boyutunu eksik bulduklarını, % 23’ünün uygulanan eylem planının

amacına ulaşmadığını düşündüklerini, % 10'unun ise eylem planını olumlu ve amacına ulaşabilir olarak değerlendirdiklerini göstermiştir.

Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde, öğrencilerin sağlıklı gelişimleri üzerinde önemli olumsuz etkilere yol açabilen saldırganlık ve şiddet sorununa yönelik olarak ülkemizde yapılacak yeni çalışmalara gereksinim duyulduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanların öğrencilerde gözlemlenen saldırganlık ve şiddete yönelik davranışlar konusundaki görüşlerini değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada yanıt aranan sorular aşağıda sunulmuştur.

1. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanların öğrencilerde gözlemledikleri en önemli problem alanları nelerdir ?
2. Psikolojik danışmanlar saldırganlık ve şiddet sorununa yönelik olarak hangi hizmetleri sunmaktadırlar ?
3. Psikolojik danışmanlar saldırganlık ve şiddeti önleme konusunda kendilerini mesleki olarak hangi düzeyde yeterli algılamaktadırlar ?
4. Psikolojik danışmanlar saldırganlık ve şiddeti önleme konusunda hizmet-içi eğitime gereksinim duymakta mıdır?
5. Psikolojik danışmanların saldırganlık ve şiddeti önlemeye yönelik hizmet-içi eğitim çalışmalarından beklentileri nelerdir ?

Öğrenciler arasındaki saldırganlık ve şiddete yönelik müdahalelerde okulların ve okullarda ise psikolojik danışmanların önemli bir rolü vardır. Araştırmadan elde edilen bulguların gerek okulda şiddete yönelik müdahalelerin planlanmasına, gerekse bu müdahalelerin etkili olarak sunulmasında önemli bir rol üstlenmesi beklenen psikolojik danışmanların konuya ilişkin görüş ve gereksinimlerinin belirlenmesine yönelik çalışmalara katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırma betimsel modele göre yapılmıştır ve nitel araştırma özelliği taşımaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İzmir ili metropol ilçelerine bağlı 39 ilköğretim ve ortaöğretim kurumunda görev yapan toplam 40 psikolojik danışman oluşturmaktadır. Psikolojik danışmanların 27'si kadın, 13'ü ise erkektir. Araştırmanın çalışma grubuna dahil edilen okullar, okulun içerisinde bulunduğu sosyo-ekonomik çevre açısından maksimum çeşitlilik kriterine göre seçilmiştir. Buna göre, toplumun genel yapısını daha uygun olarak temsil edeceği düşünülmüş, araştırmaya dahil edilen okulların önemli bir kısmı orta sosyo-ekonomik çevrelerde bulunan okullardan seçilirken, düşük ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki daha az sayıdaki okul araştırmaya dahil edilmiştir. Okullarda görev yapan psikolojik danışmanların araştırmaya katılmak konusundaki gönüllüğü de, çalışma grubunun belirlenmesinde dikkate alınmıştır. Psikolojik danışmanların cinsiyetleri, görev yaptıkları eğitim kademeleri, hizmet yılları ve eğitim düzeylerine ait bilgiler aşağıda Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Psikolojik Danışmanların Cinsiyet, Görev Yapılan Kurum, Hizmet Yılı ve Eğitim Düzeyi Bilgileri

Psikolojik Danışman Bilgisi		Sayı (n)	Yüzde (%)
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	27	67.50
	Erkek	13	32.50
	Toplam	40	100
<i>Görev Yapılan Kurum</i>	İlköğretim	28	70.00
	Ortaöğretim	12	30.00
	Toplam	40	100
<i>Hizmet Yılı</i>	0-5 Yıl	8	20.00
	6-10 Yıl	14	35.00
	11-15 Yıl	11	27.50
	16 ve üstü	7	17.50
	Toplam	40	100
<i>Eğitim Düzeyi</i>	Lisans	35	87.50
	Yüksek Lisans	4	10.00
	Doktora	1	2.50
	Toplam	40	100

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya ait veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu üç açık uçlu ve iki kapalı uçlu sorudan oluşmaktadır. Açık uçlu olarak sorulan sorular aracılığıyla eğitim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanların okulda saldırganlık ve şiddete yönelik görüşlerinin derinlemesine anlaşılması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamına giren okul psikolojik danışmanları ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşmenin ilk sorusu psikolojik danışmanların öğrenciler arasında gözlemledikleri problem alanlarını belirlemeye yöneliktir. Görüşme formuna bu sorunun dahil edilmesinin gerekçesi, saldırganlık ve şiddet sorununu, diğer belli başlı problem alanları ile karşılaştırmak suretiyle, saldırganlık ve şiddet sorununun, tüm problem alanları içerisindeki göreceli yerine dair bir fikir edinmektir. Görüşmenin diğer dört sorusu ise okulda saldırganlık ve şiddet problemleriyle ilişkilidir. Sorular sırasıyla psikolojik danışmanların saldırganlık ve şiddeti önlemeye yönelik olarak verdikleri hizmetleri, bu problem alanı ile çalışmak konusunda kendilerini yeterli algılayıp algılamadıklarını, bu konuda bir hizmet-içi eğitime gereksinim duymadıklarını ve böyle bir eğitimden beklentilerini içermektedir.

Hazırlanan görüşme sorularının kapsam geçerliği çalışması kapsamında, görüşme formuna dahil edilen soruların araştırmacının amacına uygunluğu konusunda, Buca Eğitim Fakültesi'nin eğitim bilimleri bölümünde görev yapan öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmacının dış güvenilirlik çalışması kapsamında araştırmacının veri toplama, işleme, analiz etme, yorumlama ve sonuçlara

ulaşma süreçleri açık bir biçimde anlatılmış, iç güvenilirlik çalışması kapsamında ise, toplanan veriler betimsel bir yaklaşımla, herhangi bir yorum katmadan doğrudan sunulmuştur.

İşlem Yolu

Araştırmaya ait veriler 2006-2007 akademik yılının bahar döneminde toplanmıştır. Veri toplama aşamasında, öncelikle araştırmacı okul psikolojik danışmanları ile görüşme zamanını planlamıştır. Araştırmacı, psikolojik danışmanlarla, görev yaptıkları okullarda yüz yüze görüşme yapmıştır. Görüşme verileri not alınarak kaydedilmiştir. Görüşmelerin süresi yaklaşık olarak 30 dakika olmuştur.

Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemine göre değerlendirilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları anlaşılır bir biçimde düzenlemektir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bunun için psikolojik danışmanların görüşme sorularına verdikleri yanıtlar, işaret ettikleri temel kavramlara göre kodlanmıştır. Kodlanan veriler içeriklerine göre sınıflandırılmıştır. Sınıflandırmada esas alınan ölçütler, bulgular kısmında açıklanmıştır. Bu yolla belli temalarda özetlenen verilerin frekansları ve yüzdeleri tabloleştirilerek sunulmuştur.

Görüşmenin ilk sorusuna ait veriler, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan psikolojik danışmanların yanıtlarını içerecek şekilde iki ayrı sütunda verilmiştir. Böylelikle iki ayrı eğitim düzeyine ait verilerin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Görüşmenin üçüncü ve dördüncü sorusuna ait veriler ise psikolojik danışmanların hizmet yıllarına göre ayrı olarak sunulmuştur. Görüşmenin ikinci ve beşinci sorusu psikolojik danışmanların saldırganlık ve şiddet sorununa yönelik uyguladıkları müdahale yaklaşımları ile konu ile ilgili hizmet-içi eğitim gereksinimlerini içermektedir. Söz konusu yaklaşımların ve gereksinimlerin öğretim kademelerine ya da hizmet yılına göre önemli bir farklılık gösteremeyebileceği varsayılmıştır. Dolayısıyla, bu iki görüşme sorusuna ait veriler tüm psikolojik danışmanların yanıtlarını kapsayacak şekilde sunulmuş, herhangi bir ölçüte göre sınıflandırılma gereksinimi duyulmamıştır. Psikolojik danışmanların görüşme sorularına verdiği yanıtlardan bir bölümü doğrudan alıntılar yoluyla sunulmuştur. Doğrudan alıntılarda psikolojik danışmanlara ait bilgiler, katılımcı numarasını göstermek için KN, ilköğretim okullarında çalışanlar için İÖ, ortaöğretim kurumlarında çalışanlar için OÖ olarak, cinsiyetlerine ait bilgiler kadınlar için K, erkekler için E olarak kısaltılarak verilmiştir.

Bulgular

Psikolojik danışmanların görev yaptıkları kurumlarda gözlemledikleri başlıca problem alanları içeriklerine göre beş başlık altında toplanmıştır. Bunlar, davranışsal, akademik, kişisel/sosyal, ailevi ve gelişim dönemine özgü sorunlardır. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında, öğrencilerin gelişim alanları, kişisel/sosyal, eğitsel ve mesleki olmak üzere başlıca üç grupta toplanmaktadır (Yeşilyaprak, 2007). Bu araştırmada psikolojik danışmanlar mesleki problem alanlarını önemli sorunlar olarak dile

getirmediklerinden, bu problem alanı ayrı bir problem alanı olarak tanımlanmamıştır. Bunun yanında psikolojik danışmanlar, “davranışsal sorunlar” ve “gelişimsel sorunlar” başlığını çok sık olarak kullandıkları için bu iki problem alanı da ayrı başlıklar olarak tanımlanmıştır. Davranışsal problemler kategorisinde, üç başlığa yer verilmiştir. Bunlar, genel davranış sorunları, şiddet ve madde kullanımınıdır. Psikolojik danışmanların belirgin bir davranışa işaret etmeyecek şekilde açıkladıkları söz dinlememe ve karşı gelme gibi problemler genel davranış sorunları olarak tanımlanmıştır. Akademik problemler başlığı altında yer verilen problemler, okul başarısızlığı, sınav kaygısı, motivasyon, yetersiz çalışma yöntemleri ve zaman yönetimidir. Kişisel/sosyal problemler, akran ilişkileri ile ilgili sorunlar ile kişisel sorunları içermektedir. Psikolojik danışmanların önemli olarak değerlendikleri problem alanları, görev yaptıkları eğitim kademelerine göre Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Psikolojik Danışmanlara Göre Okullarda Öğrenciler Arasında Gözlenen Önemli Problem Alanları

İlköğretim			Ortaöğretim		
Problem Alanı	f	%	Problem Alanı	f	%
<u>Davranışsal problemler</u>			<u>Davranışsal problemler</u>		
Genel davranış problemleri	18	64.3	Şiddet	2	16.7
Şiddet	7	25	Madde kullanımı	2	16.7
Toplam	25	89.3	Genel davranış problemleri	1	8.3
			Toplam	5	41.7
<u>Akademik problemler</u>			<u>Akademik problemler</u>		
Okul başarısızlığı	6	21.4	Okul başarısızlığı	4	33.3
Sınav kaygısı	4	14.3	Sınav kaygısı	4	33.3
Motivasyon	2	7.1	Yetersiz çalışma yöntemleri	3	25
Yetersiz çalışma yöntemleri	2	7.1	Toplam	11	91.7
Zaman yönetimi	1	3.6			
Toplam	15	53.6			
<u>Kişisel/Sosyal problemler</u>			<u>Kişisel/Sosyal problemler</u>		
Akran ilişkileri	13	46.4	Akran ilişkileri	4	33.3
<u>Kişisel sorunlar</u>			<u>Kişisel sorunlar</u>		
Özgüven	2	7.1	Gelecekle ilgili sorunlar (gelecek kaygısı, umutsuzluk vb)	2	16.7
Gelecekle ilgili sorunlar (gelecek kaygısı, umutsuzluk vb)	2	7.1	İntihar	1	8.3
Uyum	1	3.6	Uyum	1	8.3
Toplam	18	64.3	Toplam	8	66.7
<u>Ailevi problemler</u>	15	53.6	<u>Ailevi problemler</u>	6	50.0
<u>Gelişim dönemine özgü problemler</u>	8	28.6	<u>Gelişim dönemine özgü problemler</u>	3	25

Tablo 2’de görüldüğü gibi, tüm psikolojik danışmanlarca önemli olarak değerlendirilen problemler arasında, davranışsal problemler birinci sırada gelmektedir. Kırk psikolojik danışmandan 30’u (25 ilköğretim ve beş ortaöğretim danışmanı) davranışsal problemlerin önemli olduğunu düşünmektedir. Davranışsal problemleri, akademik ve kişisel/sosyal problemler izlemektedir. Eğitim kademelerine göre incelendiğinde, davranışsal problemler ilköğretim düzeyinde de en çok belirtilen problem alanı olurken (psikolojik danışmanların % 89.3’ü), ortaöğretim düzeyinde akademik problemlerin, önemli problemler olarak tercih edilme sıklığı birinci sırada gelmektedir (psikolojik danışmanların % 91.7’si).

Psikolojik danışmanların, saldırganlık ve şiddeti önleme ve azaltmaya yönelik olarak hangi hizmetleri sundukları ile ilgili soruya verdikleri yanıtlar, hizmetlerin hitap ettiği popülasyonlar dikkate alınarak dört başlık altında toplanmıştır. Bunlar, öğrencilere yönelik hizmetler, öğretmenlere yönelik hizmetler, velilere yönelik hizmetler ve diğerleridir. Öğrencilere yönelik hizmetler, bireysel psikolojik danışma, grupla psikolojik danışma ve grup rehberliği çalışmaları, seminer/konferans, sosyal aktivitelere yönlendirme ile cezalandırmayı içermektedir. Öğretmenlere yönelik hizmetler, seminer ve konferansları; velilere yönelik hizmetler, veli eğitimi, veli görüşmesi ve bilgilendirme yazılarını; diğer hizmetler ise çevre ile işbirliği ve okul düzeyinde ekip çalışmalarını içermektedir. Psikolojik danışmanların sundukları hizmetler Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Psikolojik Danışmanların Okulda Şiddet ve Saldırganlığı Önleme ve Azaltmaya Yönelik Verdikleri Hizmetler

Verilen Hizmet	f	%
<u>Öğrencilere Yönelik Hizmetler</u>		
Bireysel psikolojik danışma	17	42.5
Grupla psikolojik danışma/Grup rehberliği		
Grupla psikolojik danışma	5	12.5
Öfke yönetimi eğitimi	7	17.5
Çatışma çözümü eğitimi	6	15.0
Sınıf rehberliği etkinlikleri	5	12.5
Sosyal beceri eğitimi	2	5.0
Akran ilişkileri eğitimi	1	2.5
Akran arabuluculuğu eğitimi	1	2.5
Stresle başa çıkma eğitimi	1	2.5
Drama	1	2.5
Seminer / konferans	7	17.5
Sosyal aktivitelere yönlendirme	5	12.5
Cezalandırma	3	7.5
<u>Öğretmenlere Yönelik Hizmetler</u>		
Seminer / konferans	6	15.0
<u>Velilere Yönelik Hizmetler</u>		
Veli eğitimi	19	47.5
Veli görüşmesi	6	15.0
Veli bilgilendirme yazısı	3	7.5
<u>Diğer hizmetler</u>		
Çevre ile işbirliği (emniyet, kaymakamlık vb)	2	5.0
Okul düzeyinde kapsamlı ekip çalışması	3	7.5

Tablo 3’de görüldüğü gibi, psikolojik danışmanların saldırganlık ve şiddete yönelik sundukları hizmetler arasında ilk sırayı velilere yönelik eğitimler (psikolojik danışmanların % 47.5’i) almaktadır. Velilere yönelik eğitim hizmetlerini öğrencilere yönelik bireysel psikolojik danışmanlık (psikolojik danışmanların % 42.5’i) izlemektedir. Okul psikolojik danışmanlarının görüşmenin bu sorusuna verdikleri yanıtlardan biri aşağıda sunulmuştur.

“İlk yıllarda bunun bilincinde değildik, fazla bir şey yapmadık. Şimdilerde, velilere bu konuda bilgilendirme amacıyla seminerler veriyoruz, dokümanlar hazırlıyoruz. Hem veli, hem çocuk görüşmeleri yapıyoruz. Velileri, özellikle TV konusunda uyarıyoruz. Evde okuma saatleri, akraba ziyaretleri öneriyoruz.”(KN23, İÖ, K)

Tablo 4. Hizmet Yılına Göre Psikolojik Danışmanların Okulda Şiddet ve Saldırganlığı Önlemeye Yönelik Hizmetler Konusunda Mesleki Yeterlik Algıları

Hizmet Yılı	Yeterli		Yetersiz		Kısmen Yeterli		Toplam	
	f	%	f	%	F	%	f	%
0-5 Yıl	2	25.0	5	62.5	1	12.5	8	100
6-10 Yıl	5	35.7	5	35.7	4	28.6	14	100
11-15 Yıl	4	36.4	4	36.4	3	27.2	11	100
16 ve üstü	3	42.8	2	28.6	2	28.6	7	100
Toplam	14	35.0	16	40.0	10	25.0	40	100

Psikolojik danışmanların saldırganlık ve şiddeti önleme alanındaki mesleki yeterlik algılarının sorulduğu görüşme sorusuna verdikleri yanıtlar, hizmet yıllarına göre ayrılarak Tablo 4’de verilmiştir. Buna göre, bütün psikolojik danışmanlar arasında kendilerini yetersiz algılayanların sayısı 16 (% 40), yeterli algılayanların sayısı 14 (% 35) ve kısmen yeterli olarak algılayanların sayısı ise 10’dur (% 25). Kendilerini mesleki olarak yetersiz algılayan psikolojik danışmanların sayısının en fazla olduğu kategorinin, hizmet yılı en az olan danışmanların yer aldığı kategori olduğu görülmektedir. Hizmet süreleri sıfır ile beş arasında olan danışmanların % 62.5’i kendilerini bu alanda mesleki olarak yetersiz algıladıklarını ifade etmişlerdir. Psikolojik danışmanların görüşmenin bu sorusuna verdikleri yanıtlardan örnekler aşağıda sunulmuştur.

“Yeterli hissetmiyorum. Gün geçtikçe öğrencilerde gözlemlenen problem alanları farklılaşıyor. Dolayısı ile bizim başa çıkma yöntemlerimizin de farklılaşması gerekiyor. Konuyla ilgili hizmet-içi eğitim seminerleri verilebilir.” (KN21, İÖ, E)

“Hayır bulmuyorum. Kendi çabalarımla bir şey yapmaya çalışıyorum. Uzmanlar tarafından herhangi bir seminer verilmiyor. Bütün bilgileri internetten alıyorum.” (KN35, OÖ, K)

“Kendimi yeterli hissediyorum. Yüksek lisansta çatışma çözümü ve arabuluculuk ile ilgili çalışıyorum. Çatışmanın analiz edilmesi, problem çözmenin çocuğa öğretilmesi, çocuğun duygularını fark etmesi,

öfkelerini kontrol etmesi, arabuluculuk ile ilgili etkinlikler yapıyoruz. Velilere yönelik çalışmalarımız var.” (KN33, İÖ, K)

“Kendimi yeterli görüyorum, aldığım eğitimden dolayı. Yaratıcı drama etkinlikleri alanında yeterince deneyime sahibim. Bu yöntemi kullanarak öğrencilere saldırganlık, şiddet ve öfke yönetimi konusunda yardımcı oluyorum..” (KN32, İÖ, E)

Tablo 5. Hizmet Yılına Göre Psikolojik Danışmanların Okulda Şiddet ve Saldırganlığı Önlemeye Yönelik Hizmetler Konusunda Hizmet-İçi Eğitim Gereksinimi

Hizmet Yılı	Gereksinim Duyan		Gereksinim Duymayan		Kararsız		Toplam	
	f	%	f	%	F	%	f	%
0-5 Yıl	5	62.5	2	25.0	1	12.5	8	100
6-10 Yıl	11	78.6	2	14.3	1	7.1	14	100
11-15 Yıl	6	54.5	2	18.2	3	27.3	11	100
16 ve üstü	6	85.7	1	14.3	-	-	7	100
Toplam	28	70.00	7	17.5	5	12.5	40	100

Psikolojik danışmanların, saldırganlık ve şiddet konusu ile ilgili olarak hizmet-İçi eğitime gereksinim duyup duymadıklarının sorulduğu görüşme sorusuna verdikleri yanıtlar, hizmet yıllarına göre Tablo 5’de verilmiştir. Tüm danışmanlar arasında hizmet-İçi eğitime gereksinim duyan psikolojik danışmanların sayısı 28’dir (% 70). Yedi psikolojik danışman (% 17.5) hizmet-İçi eğitime gereksinim duymadığını belirtirken, beş psikolojik danışman (% 12.5) kararsız olduğunu ifade etmiştir. Hizmet yıllarına göre incelendiğinde, tüm kategorilerde, eğitime gereksinim duyanların sayısının, duymayanlardan yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Psikolojik Danışmanların Okulda Şiddet ve Saldırganlığı Önlemeye Yönelik Hizmet-İçi Eğitim Uygulamalarından Beklentileri

Hizmet-İçi Eğitimden Beklentiler	f	%
Çözüm odaklı / uygulanabilir olması	19	47.5
Uzmanlarca verilmesi	4	10.0
Kapsamlı olması		
Toplum eğitimini kapsamaması	4	10.0
Velilerin eğitimini kapsamaması	4	10.0
Öğretmen eğitimini kapsamaması	4	10.0
Yöneticilerin eğitimini kapsamaması	3	7.5
Yeni yaklaşımları içermesi	1	2.5
Çatışma çözümü ve öfke yönetimi becerilerinin öğretimini içermesi	2	5.0
Önleme ve krize müdahale hizmetlerini içermesi	2	5.0

İletişim becerileri konusunu içermesi	1	2.5
Arabuluculuk eğitimini içermesi	1	2.5
Risk gruplarını tanımaya yönelik olması	1	2.5
Çalışanlar arasında bilgi paylaşımını sağlaması	2	5.0
Küçük grup çalışmaları şeklinde olması	1	2.5
Beklenti yok	1	2.5
Yararı yok	1	2.5

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanlara yöneltilen son soru, saldırganlık ve şiddet konulu bir hizmet-içi eğitim çalışmasından beklentileridir. Psikolojik danışmanların bu soruya verdikleri yanıtlar, Tablo 6'da sunulmuştur. Psikolojik danışmanların eğitimle ilgili beklentileri içerik olarak birbirinden farklı özelliklere işaret ettiği için tabloda yanıtlar birbirinden bağımsız özellikler olarak sıralanmıştır. Yalnızca, eğitimden farklı kesimlerin yararlanması gerektiğine işaret eden yanıtlar bir başlık altında toplanmış ve bu başlık "kapsamlı olması" şeklinde adlandırılmıştır. Bu başlık altında yer verilen beklentiler, verilecek eğitimin, toplumun, velilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin eğitimini kapsamaktadır. Psikolojik danışmanların verdikleri tüm yanıtlar arasında en sık tekrarlanan, eğitimin çözüme yönelik ve uygulanabilir olmasıdır. Psikolojik danışmanlarının görüşmenin bu sorusuna verdikleri yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur.

"Verilen eğitimin yaşantıya aktarılabilir olması, okul içinde uygulanabilir olması gerekir. Ayrıca bu tür eğitimlerin yönetici ve toplumun diğer kesimlerine de verilmesi gerektiğini düşünüyorum Şiddet artık sadece okulların sorunu değil ki. Şiddet, sonuçta başlangıç değil, yapılan ya da yapılamayanların sonucudur." (KN27, İÖ, K).

"Bence böyle bir eğitimde öğrenilenler havada kalmamalı. Uygulama yapabileceğimiz, yaşayarak öğreneceğimiz ortamlar oluşturulmalı. Bu eğitime idarecilerin de katılmaları çok önemli. Onlar bilinçlenince eğitimi hayata geçirmek daha kolay olacaktır." (KN28, İÖ, E)

"Öncelikle böyle bir programda sorun gruplarını tanıyabilmeliyim. Hangi soruna nasıl yaklaşacağımı bilmiyorum. Uygulama ve krize müdahalede hangi teknikleri kullanmalıyım, bunu öğrenmek isterim." (KN37, OÖ, K).

"Çözüm..çözüm.. çözüm.. Genelde eğitimler durum, olay, teoriler üzerinde duruyor. Benim istediğim, ihtiyacım olan, çözüm." (KN5, İÖ, K)

Tartışma

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanların, öğrencilerde gözlemlenen saldırganlık ve şiddet sorununa yönelik görüşleri hakkında bilgi edinmektir. Okulda saldırganlık ve şiddetin önlenmesinde, psikolojik danışmanların önemli bir rolü vardır. Psikolojik danışmanların bu hizmetleri yeterli olarak sunabilmeleri ise konuyla ilgili bilgi ve beceri düzeyleriyle son derece ilişkilidir.

Araştırma kapsamında okul psikolojik danışmanlarına yöneltilen ilk soru, görev yaptıkları okullarda, öğrencilerde gözlemledikleri önemli problem alanlarının neler olduğudur. Sonuçlar, psikolojik danışmanların önemli bir kısmının (% 75) davranışsal problemleri, önemli bir problem olarak gözlemlediklerini göstermektedir. Davranışsal problemleri, akademik ve kişisel/sosyal problemler izlemektedir. Davranışsal problemler arasında şiddeti önemli bir problem olarak değerlendiren psikolojik danışmanların sayısı dokuzdur (% 22.5). İlköğretim düzeyinde 28 psikolojik danışmandan yedisi (% 25), ortaöğretim düzeyinde ise 12 danışmandan ikisi (% 16.7) şiddeti önemli bir problem olarak değerlendirmiştir. Peters (2004), okul psikolojik danışmanları ile yaptığı çalışmada, psikolojik danışmanların % 42.4'ünün okullarında şiddeti orta düzeyde bir problem olarak algıladığını, % 11'inin şiddeti bir problem olarak algılamadığını belirtmiştir. Gökdaş (2007), ilköğretim okullarında şiddet davranışının görülme sıklığını öğretmenlerin gözlemlerine göre incelediği araştırmasında, II. Kademe öğrencilerinde şiddet ögesi içeren davranışların çok yüksek olduğunu bulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, “arkadaşlarıyla konuşurken argo ifadeler kullanma, küfür etme” ve “arkadaşlarıyla kavga etme” en sık olarak görülen olumsuz davranışlar arasındadır. Diğer taraftan eğitim kademesine göre, problem alanlarının öncelik sırasında bir farklılık olduğu görülmektedir. İlköğretim okullarında, psikolojik danışmanlarca önemli olarak değerlendirilen ilk problem alanı, tüm danışmanlardan elde edilen sonuçlara paralel olarak, davranışsal problemler olurken, ortaöğretim düzeyinde akademik problemler, davranışsal problemlerden daha önemli bir problem alanı olarak değerlendirilmiştir. İlköğretim ve ortaöğretim dönemlerinin karşılıklı geldiği gelişimsel dönemler ve döneme özgü gelişimsel görevler farklılaşmaktadır (Kılıççı,1989). Ortaöğretim dönemindeki öğrenciler, geleceklerini planlamaya çalışmakta ve bunun için becerileri, güçlü yanları ve yeteneklerini değerlendirmekte ve üretken ve başarılı bireyler olmaları yolunda doğru bilgiler ve somut yaşantılar kazanmaya gereksinim duymaktadırlar (Kuhn, 2004). Bu gelişimsel farklılığın, araştırma sonuçlarına yansımış olabileceği düşünülmektedir.

İlköğretim düzeyinde davranışsal sorunların, ortaöğretim düzeyine göre daha öncelikli bir problem alanı olarak algılanmasının, önleme çalışmalarına dair önemli doğurguları olduğu düşünülmektedir. Birçok kişi, şiddet sorununun ilköğretim düzeyinde görülemeyeceğini ya da şiddet sorununun ergenlik ve sonraki dönemlere özgü bir sorun olduğunu düşünebilmektedir. Oysa ki, ilköğretim düzeyindeki çocuklar arasında, sonraki yıllarda ortaya çıkabilecek şiddete yönelik davranışların habercisi olarak değerlendirilen olumsuz davranışlar görülebilmektedir. Gençlerdeki şiddet davranışının en önemli yordayıcısının çocukluk dönemindeki şiddet ve saldırganlığa yönelik davranışlar olduğu kabul edilmektedir (Postema, 2006). Bu nedenle, ilköğretimin ilk yıllarından, hatta okul öncesi yıllardan

başlamak üzere, çocuklara yönelik olarak temel önleme kapsamında çalışmaların planlanması ve uygulanması önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar, bu amaçla hazırlanan okul temelli önleme programlarının etkililiğine dair kanıtlar sunmaktadır (Frey, Hirschstein ve Guzzo, 2000; Leff ve ark., 2001). Ülkemizde konu ile ilgili çalışmalar ve etkililiği deneysel olarak sınanmış programlara ait veriler son derece sınırlıdır. Tekinsav Sütçü (2006), 12-15 yaş arasındaki ergenlerde öfke ve saldırganlığı azaltmaya yönelik olarak sergilenen bilişsel-davranışçı okul temelli bir müdahalenin etkililiğine dair sonuçlar bildirmektedir.

Araştırmada ele alınan ikinci soru, psikolojik danışmanların saldırganlık ve şiddeti önlemeye yönelik olarak hangi hizmetleri verdikleridir. Psikolojik danışmanların verdikleri hizmetler, hedef aldıkları popülasyona göre sınıflandırılmıştır. Psikolojik danışmanlar, öğrencilere, öğretmenlere, velilere hizmet verdiklerini ve aynı zamanda çoğul katılımlı ekip çalışmaları yaptıklarını ifade etmişlerdir. Psikolojik danışmanların sundukları hizmetlerin yöneldiği öncelikli hedef kitle öğrenciler olurken, bunu ikinci sırada veliler izlemektedir. Hizmet türlerine göre incelendiğinde ise, psikolojik danışmanların en yaygın olarak verdikleri hizmetlerden birincisi velilere yönelik eğitim çalışmalarıdır. Ondokuz psikolojik danışman (% 47.5) velilere yönelik eğitim yaptığını ifade etmiştir. Velilere yönelik sunulan diğer hizmetler veli görüşmesi ve veli bilgilendirme yazılarıdır. Sonuçlar, araştırma kapsamına giren psikolojik danışmanların yaklaşık olarak yarısının velilerle işbirliğine yönelik rollerini üstlendiklerini göstermektedir. Okullarda saldırganlık ve şiddeti önlemede kapsamlı çalışmaların önemi birçok çalışma ile gösterilmiştir (Leff ve ark., 2001). Ebeveynler de, çocukların gelişimleri üzerinde önemli etkilere sahip bireyler olarak hizmetlerin sunulacağı başlıca bireyler arasında gelmektedir. Odacı (2007), okullarda şiddeti önlemeye yönelik müdahalelerde, agresif ve antisosyal davranışlar gösteren çocukların aileleriyle ilgili birçok faktörü incelemek gerektiğini, ailelere eğitim sağlanmasını ve bu eğitimlerde ebeveynlerin çocuklarını etkili olarak nasıl disipline edecekleri, gözlemleyecekleri ve denetleyeceklerinin öğretilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Psikolojik danışmanların sunduğu hizmet türleri arasında ikinci sırada bireysel psikolojik danışma gelmektedir. Onyediyedi danışman (% 42.5) bireysel psikolojik danışma hizmeti sunduğunu ifade etmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma hizmetlerini, grupla psikolojik danışma ve grup rehberliği çalışmalarından daha sık olarak sunduğunu göstermektedir. Psikolojik danışmanların grup rehberliği ve grupla psikolojik danışma çalışmalarında yeterli düzeyde hizmet vermedikleri çeşitli araştırmalarda gösterilmiştir. (Ripley ve Goodnough, 2001). Oysa ki, etkililiği kanıtlanmış birçok okul temelli önleme programı, gerek temel önleme kapsamında, risk altında olsun ya da olmasın, belli bir sınıf düzeyinde bulunan bütün öğrencileri hedef alan, grup rehberliği çalışmalarına yer vermekte, gerekse ikincil önleme kapsamında saldırgan davranışlar gösteren çocuklarla grupla psikolojik danışma çalışmalarını içermektedir. Grup rehberliği çalışmalarının amacı, genel olarak öğrencilerin, öfke yönetimi, çatışma çözümü ve sosyal beceri gibi becerilerinin geliştirilmesini sağlamaktır (Leff ve ark, 2001). Bu nedenle, psikolojik danışmanların saldırganlık ve şiddeti önlemede grupla psikolojik danışma ve grup rehberliği çalışmalarına daha çok ağırlık vermeleri gerektiği düşünülmektedir. Bireysel psikolojik danışma hizmetlerinin ise, belli bazı

öğrencilere, gereksinimlerine bağlı olarak grup çalışmalarına ilave olarak ya da tek başına sunulması gerekmektedir.

Araştırma kapsamına giren psikolojik danışmanların % 17.5'i saldırganlık ve şiddeti önlemek için öfke yönetimi ve % 15'i çatışma çözümü eğitimi grup rehberliği çalışmaları yaptıklarını ifade etmiştir. Elde edilen bu oranların beklenenin altında olduğu düşünülebilir. Nitekim etkililiği deneysel olarak sınanmış birçok okul temelli şiddeti önleme programının, öfke yönetimi ve çatışma çözümü becerilerinin gelişimine odaklandığı görülmektedir (Frey, Hirschstein ve Guzzo, 2000; Leff ve ark., 2001).

Psikolojik danışmanların sundukları hizmetlerden diğerleri, öğretmenlere yönelik seminer çalışmaları ile emniyet teşkilatı ve mülki amirliklerle işbirliği yapılması ve okul düzeyinde kapsamlı müdahale ekiplerinin oluşturulmasıdır. Ancak, öğrenciler yanında hem öğretmenler ve yöneticileri, hem de velileri kapsayacak şekilde kapsamlı müdahaleler sunduğunu belirten psikolojik danışman sayısı (üç danışman) son derece sınırlıdır. Şiddeti önlemeye yönelik etkili müdahalelerin en önemli özelliklerinden birinin çoğul bileşenli/kapsamlı programlar uygulanması olmasından dolayı, psikolojik danışmanların kapsamlı müdahaleler konusundaki farkındalıkları ile bilgi ve beceri düzeylerinin geliştirilmesine gereksinim duyulduğu düşünülmektedir

Araştırmada yanıt aranan bir diğer soru, psikolojik danışmanların saldırganlık ve şiddete yönelik çalışmalarda kendilerini yeterli olarak algılayıp algılamadıklarıdır. Sonuçlar, psikolojik danışmanlardan % 40'ının kendilerini yeterli olarak algılamadıklarını göstermektedir. Hizmet yıllarına göre incelendiğinde ise, dört kategori arasında, hizmet yılının en düşük olduğu kategori olan 0-5 yıllık kategoride, diğerlerinden farklı olarak kendilerini yetersiz olarak algılayan psikolojik danışmanların sayısının, kendilerini yeterli algılayanlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Hizmet yılları altı ile 15 arasında olan psikolojik danışmanlarda kendilerini yeterli ve yetersiz algılayanların oranları eşit olurken, hizmet süresi 16 ve üstü olanlarda kendilerini yeterli hissedenlerin oranının yetersiz hissedenlerden fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuç, psikolojik danışma ve rehberlik alanından mezun olanların okulda şiddet alanında çalışmaya yeterince hazır olmadıklarını düşündürmektedir. Diğer taraftan, mesleğinde uzun yıllar geçirmiş psikolojik danışmanlar arasında da kendilerini yetersiz algılayanların sayısı gözardı edilemeyecek kadar fazladır. Peters'in (2004) okul psikolojik danışmanları ile yaptığı benzer bir çalışmada, psikolojik danışmanlar arasında kendilerini yetersiz hissedenlerin oranı % 2.9 olarak bulunmuştur. Ülkemizde okulda şiddet sorunun nispeten daha yeni bir konu olması ve bu konudaki araştırmaların başlangıç düzeyinde olması, psikolojik danışmanların kendilerini mesleki olarak yetersiz algılamalarında etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada yanıt aranan diğer bir soru ise, psikolojik danışmanların okulda saldırganlık ve şiddeti önleme alanında hizmet-içi eğitim çalışmalarına gereksinim duyup duymadıklarıdır. Araştırmadan elde edilen bulgular, psikolojik danışmanların büyük bir kısmının (% 70) bu alanda bir hizmet-içi eğitime gereksinim duyduğunu göstermektedir. Araştırmadan elde edilen bu bulgu, bir önceki araştırma bulgusuyla birlikte değerlendirildiğinde, bir grup psikolojik danışmanın kendilerini yeterli ya da kısmen

yeterli olarak algılamalarına karşın hizmet-içi eğitim çalışmalarından yararlanmak istediklerini göstermektedir. Bir önceki araştırma bulgusunu destekler nitelikte olan bu sonuç, psikolojik danışmanların saldırganlık ve şiddeti önleme konusundaki bilgi ve becerilerinin desteklenmesine gereksinim olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmada ele alınan son soru, psikolojik danışmanların, saldırganlık ve şiddeti önleme konulu hizmet-içi eğitim çalışmalarından beklentileridir. Sonuçlar, psikolojik danışmanların önemli bir bölümünün (% 47.5) çözüme yönelik, uygulama ağırlıklı çalışmalara gereksinim duyduğunu göstermektedir. Diğer taraftan, psikolojik danışmanlara göre eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasında dikkat edilmesi gereken bir diğer koşul, psikolojik danışmanlar dışında, diğer okul çalışanları olarak öğretmenlerin ve yöneticilerin eğitim programlarına dahil edilmesi, aynı zamanda velilerin ve hatta toplumun da eğitilmesi gerektiğidir. Benzer şekilde, Mete-Otlu (2008)'nin yaptığı nitel çalışmada, araştırma kapsamına giren okul psikolojik danışmanlarının yaklaşık olarak % 11'i şiddeti önleme planına aile ve toplumun dahil edilmesi gerektiğini, yaklaşık olarak % 2'si okul yönetimlerinin de eğitimden geçirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalar, okulda şiddetin çok boyutlu bir sorun olduğunu ve müdahale ve önleme çalışmalarının kapsamlı olarak yürütülmesi gerektiğini göstermektedir (Behun ve Huml, 1999). Diğer taraftan okullar önleme çalışmaları için ideal ortamlardır. Öğrencilerin zamanlarının önemli bir kısmını okulda geçirmeleri, öğrencilere ulaşmanın kolaylığı, ayrıca veliler ve akranlara da ulaşma fırsatının bulunması okulları ideal önleme ortamları yapan başlıca özellikler arasındadır. Bunun yanında, okul temelli önleme programlarının okul çağındaki çocuklar arasında şiddet davranışını azalttığına dair güçlü, araştırmalara dayalı kanıtların olması da önleme çalışmalarının okullarda yürütülmesinin önemli bir gerekçesidir (Hahn et al., 2007).

Sonuç

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanların, öğrencilerde gözlemlenen saldırganlık ve şiddete sorununa yönelik görüşleri hakkında bilgi edinmektir. Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlar, davranışsal sorunların okul psikolojik danışmanlarınca önemli bir sorun olarak algılandığını; okulda şiddet ve saldırganlık sorununa yönelik olarak uygulanan başlıca müdahalelerin öğrencilere yönelik bireysel danışma hizmetleri ile velilere yönelik eğitim çalışmaları olduğunu göstermektedir. Bunun yanında araştırmadan elde edilen sonuçlar, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanların, okulda şiddet ve saldırganlığı önleme konusunda kendilerini yeterince donanımlı algılamadıklarını ve bu alanda eğitim çalışmalarına gereksinim duyduklarını göstermektedir. İlköğretim düzeyinde davranışsal sorunların daha öncelikli sorunlar olarak algılanması ise önleme çalışmalarına erken yıllarda başlanması gerektiğini düşündürmektedir. Son olarak, psikolojik danışmanlara yönelik olarak hazırlanacak eğitim programlarında çözüm odaklı yaklaşımlara ağırlık verilmesi güçlü bir gereksinim olarak algılanmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, saldırganlık ve şiddet özellikle ilköğretim öğrencileri arasında önemli bir problem alanıdır ve okul psikolojik danışmanlarının bu soruna etkili olarak müdahalede bulunabilmeleri için hizmet-içi eğitime gereksinimleri vardır. Söz

konusu eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması konusunda üniversitelerin rehberlik ve psikolojik danışmanlık anabilim dallarında görevli öğretim elemanlarına önemli sorumluluklar düştüğü düşünülmektedir.

Bu araştırma, öğrenci problemlerinin sıklığını ölçmeye dayalı bir çalışma değildir ve öğrenci problemlerine dair veriler, psikolojik danışmanların gözlemleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Saldırganlık ve şiddet davranışının okullarda görülme sıklığını araştırmaya yönelik çalışmaların, öğrencilerce yanıtlanacak kendini anlatma ölçeklerini kullanmasının, aynı zamanda öğretmenlerin gözlemlerinden de yararlanmalarının yerinde olacağı düşünülmektedir. Ayrıca ileride yapılacak çalışmaların, kapsamlı önleme çalışmalarına ışık tutacak şekilde, öğretmenlerin ve velilerin saldırganlık ve şiddete yönelik görüşlerini değerlendirmeleri önerilmektedir.

Kaynaklar

- Aksu, A. (2002). *Lise öğrencilerinde psikoaktif madde kullanımı ve şiddet davranışı*. Uzmanlık Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Avcı, R. (2006). *Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Aviles, A.M., Anderson, T.R. ve Erica R. Davila, E.R. (2006). Child and adolescent social-emotional development within the context of school. *Child and Adolescent Mental Health* 11,1, 32–39.
- Begun, R.W. and Huml, F.J. (1999). *Ready to use violence prevention skills lessons and activities for elementary students*. The Center for Applied Research in Education, New York: West Nyack.
- Çınkır, Ş. ve Karaman-Kepenekçi, Y. (2003). Öğrenciler arası zorbalık. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 34, 236-253.
- Eisenbraun, K.D. (2007). Violence in schools: prevalence, prediction and prevention. *Aggression & Violent Behavior*, 12, 4, 459-469.
- Flannery, D.J., Vazsonyi, A.T., Liau, A.K., Guo, S., Powel, K.E., Atha, H., Vesterdal, W. ve Embry, D. (2003). Initial behavior outcomes for the peace builders universal school-based violence prevention program. *Developmental Psychology*, 39, 2, 292-308.
- Furlong, M.J. ve Morrison, G. (2000). The school in school violence: Definitions and facts. *Journal of Emotional & Behavioral Disorders*, 8, 71-82.
- Gambliel, T., Hoover, J.H., Daughtry, D.W., VE Imbra, C.M. (2003). A qualitative investigation of

bullying: The perspectives of fifth, sixth and seventh graders in a USA parochial school. *School Psychology International*, 24, 405-420.

Gelinas, D.J. (2003). Witnessing violence: the effects on children and adolescents. (Ed. Joshua Miller, Irene R. Martin ve Gerald Schames) *School violence and children in crisis: community and school interventions for social workers and counselors*. Denver: Love Publishing Company.

Gökdaş, İ. (2007). İlköğretimde şiddet. (Ed. Adem Solak). *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu*. Ankara: Hegem Yayınları.

Griffin,R.S. ve Gross, A.M. (2004). Childhood bullying: current empirical findings and future directions for research. *Aggression and Violent Behavior*, 9, 4, 379-400.

Hahn et al., (2007). Effectiveness of universal school-based programs to prevent violent and aggressive behavior: a systematic review. *American Journal of Preventive Medicine*, 33, 112-113.

Işık, H. (2004). Okul güvenliği: kavramsal bir çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 164.

Kapıcı, E.G. (2004). İlköğretim öğrencilerinin zorbalığa maruz kalma türünün ve sıklığının, depresyon, kaygı ve benlik saygısıyla ilişkisi, *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37, 1, 1-13.

Kılıççı, Y. (1989). *Okulda Ruh Sağlığı*. Ankara: Şafak Ofset.

Leff,S.S, Power, T.J., Manz, P.H., Costigon, T.E. ve Nabors, L.A. (2001). School-Based aggression prevention programs for young children: current status and implications for violence prevention, *School Psychology Review*, 30, 3, 344-362.

MEB, (2006). Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması: Strateji ve Eylem Planı(2006-2011). Ankara: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

Mete-Otlu, B. (2008). Okul Psikolojik Danışmanlarının “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı (2006-2011)”ne İlişken Görüşleri. *III. Eğitim Bilimleri Kongresi, 25-26 Nisan 2008*, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

Odacı, H. (2007). Çocuk Suçları ve Şiddet Olayları. (Ed. Adem Solak). *Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu*. Ankara: Hegem Yayınları.

Peters, M.A. (2004). *Knowledge And Roles In The School Violence Agenda : A National Survey Of School Psychologists*, Unpublished doctoral dissertation, State University of New York, New

York.

Pişkin, M. (2002). Okul zorbalığı: tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek *Önlemler*. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2, 2, 531-562.

Postema, K.J. (2006). *School-Based Social Competence Program : A Grant Proposal Project*. Unpublished Master's Thesis, California State University, CA.

Ripley, V.V. ve Goodnough, G. E. (2001). Planning and implementing group counseling in a high school. *Professional School Counseling*, Vol. 5, 1, p62.

Tekinsav Sütçü, G.S. (2006). *Ergenlerde Öfke ve Saldırganlığı Azaltmaya Yönelik Bilişsel Davranışçı Bir Müdahale Programının Etkililiğinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Yeşilyaprak, B. (2007). *İlköğretimde Gelişimsel Rehberlik*. Ankara: Morpa Yayınları.

Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Webster-Stratton, C. (1999). *How To Promote Children's Social and Emotional Competence*. London: Paul Chapman Publishing.

Summary

Research findings have revealed that aggressive behaviors have been increased among children and adolescents in recent years. Many kindergarden and elementary school children are repeatedly teased, threatened, or attacked by their peers. Research has found that being a victim of such aggression in the preschool and elementary years is associated with a number of difficulties such as peer relationship problems, emotional arousal problems, and academic difficulties (Leff et al., 2001). On the other hand, aggressive behavior in childhood predicts later delinquency, substance abuse, depression, school dropout, and early parenthood (Hirschstein, Guzzo and Barbara, 2000).

The definition of school violence has evolved over the past ten years. Furlong and Morrison (2000) has defined school violence as a multi-faceted construct that involves both criminal acts and aggression in schools, which inhibit development and learning, as well as harming the school's climate (Eisenbraun, 2007). The victims of school violence suffer both academically and socially.

Today educators need to provide safer school for children and adolescents. It is essential to promote collaborations between schools, communities, and mental health agencies in order to prevent school

violence. School counselors can play an integral role in the reduction of school violence and aggression as well as promoting prosocial behaviors among children (Leff et al., 2001).

The purpose of this study is to evaluate primary and high school counselors' opinions about school violence and aggression.

Method

In this study qualitative research methodology was used. The sample was consisted of 40 school counselors in İzmir. Data was collected through semi-structured interview technique. Five questions were asked to school counselors. These questions were given below:

1. What do you think about the most important problem areas in your school?
2. Which prevention techniques do you employ for school violence and aggression?
3. Do you feel yourself competent to prevent school violence and aggression?
4. Do you need in-service training on prevention of school violence and aggression?
5. What are your expectations about an in-service training on school violence and aggression?

Interviews lasted in 20-30 minutes. In data analysis process, school counselors' answers were labelled and coded by using the conceptual framework, and than categorized. Finally the findings were presented in tables.

Results

The findings regarding the problem areas in schools had showed that behavioral problems were the most frequently chosen problem area according to the sample totally. It was found that there were differences between primary and high school counselors' opinions about the problem areas. While behavioral problems were the most frequently stated as a major problem area in primary level, academical problems were the most frequently stated in high school level. 25 % of primary school counselors and 16.7 % of high school counselors perceived school violence as an important problem. Results regarding prevention techniques showed that 47.5 % of school counselors have trained parents, and 42.5 % of school counselors have used individual counseling as a preventive or an intervention approach. Results regarding school counselors' perception of their competence revealed that 40 % of school counselors perceived themselves as incompetent and 70 % of them stated their need for in-service training on school violence. Finally it was found that the majority of school counselors expected to get solution-focused and applicable techniques.

Discussion

In this study it was found that school violence was not perceived as a major problem by school counselors. On the other hand, behavioral problems and aggressive behaviors were striking problems especially in primary schools. Research on school violence and aggression revealed that early aggressive behavior was highly correlated with later aggressive behavior and was predictive of later

antisocial behavior (Leff et al., 2001). It's obvious that early intervention and preventive programs should be implemented by school counselors.

The results showed that school counselors employed different intervention and prevention techniques with respect to school violence issues. Two techniques were cited most frequently: Educating the parents and individual counseling. The proportion of school counselors who conducted group work was relatively low. Research about the prevention of the school violence indicated that implementing school based preventive programs was essential to prevent school violence. These programs need to be given including all students in early ages and to be conducted as a group work.

According to findings of this study, 40 % of school counselors have perceived themselves incompetent in preventing school violence. In Peters' (2004) study this proportion was found as 2.9 %. The differences between these results can be explained by that the research on school violence was still somewhat limited in our country and therefore school counselors' knowledge about school violence prevention was not enough. Results also showed that 70 % of school counselors needed school violence prevention in-service training. They claimed that the training must be solution-focused and applicable.

The results indicate that school violence issue is a challenging area for counselors now. Although the majority of school counselors aware of their preventive and intervention role in the school violence issue, it can be said that the strategies they implement were not effective enough to success. School counselors have to assume a more active role in school violence prevention area. Therefore more specialized training should be developed and provided for school counselors.